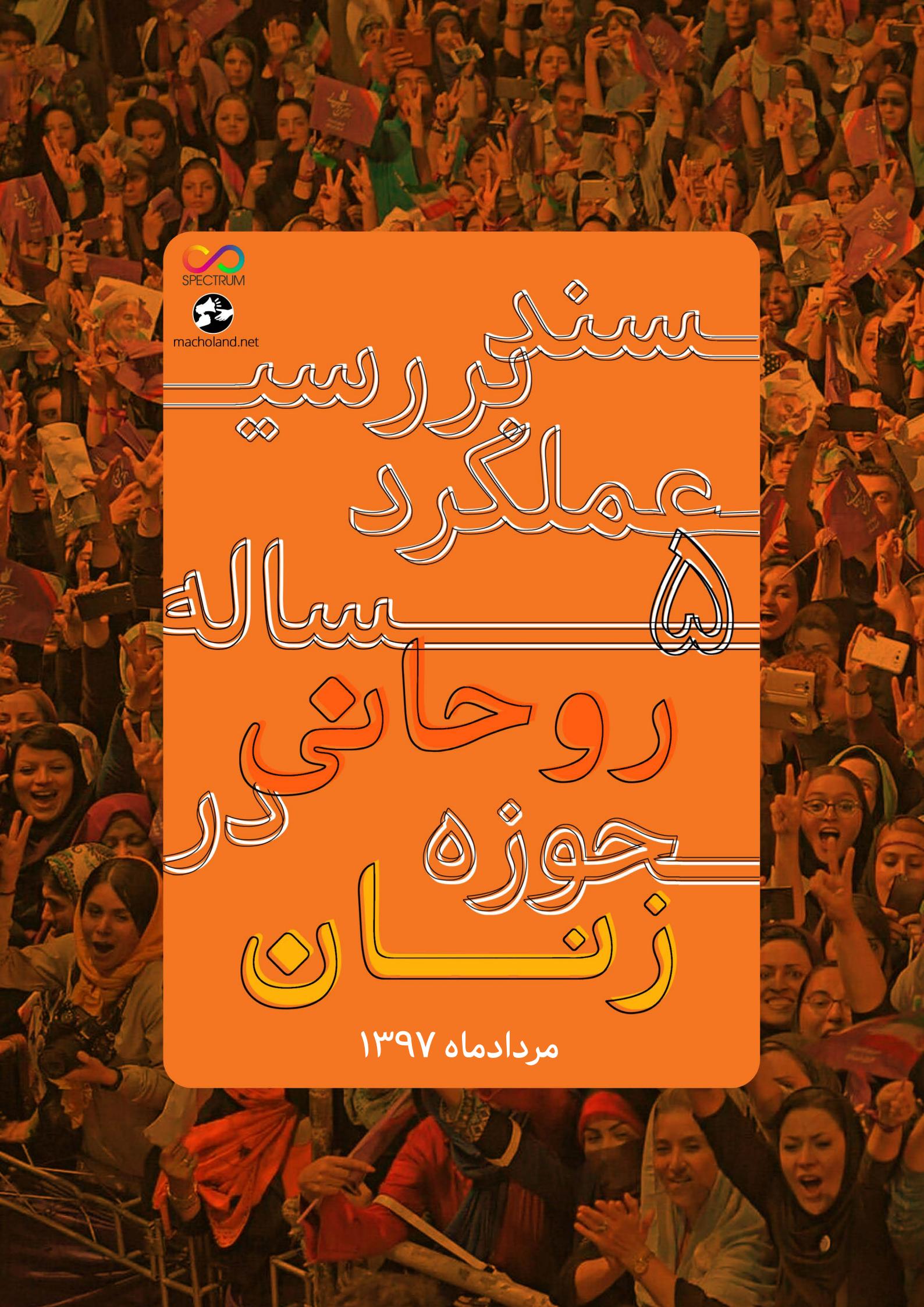

SPECTRUM
macholand.net

سالهای پیش از
ملکوت
روحانی در
حوزه زبان

مرداد ماه ۱۳۹۷

ماچولند یک پروژه از اسپکتروم است.

اسپکتروم یک سازمان مردم‌نهاد تحت قانون ۱۹۰۱ جمهوری فرانسه است که با هدف پیشبرد اهداف برابری خواهانه و افزایش حساسیت جوامع به موضوع برابری جنسیتی در ژوئیه ۲۰۱۴ در پاریس بنیان‌گذاری شده است.

این سازمان به طیف گسترده جنس و جنسیت و گرایش‌ها و هویت‌های جنسی و جنسیتی و برابری حقوق اجتماعی و سیاسی همه انسان‌ها از هر طبقه اعتقاد دارد و برای رسیدن به آن تلاش می‌کند.

**عشق‌ورزی، برابری و عدالت
ارزش‌های سه‌گانه اسپکتروم است.**

این سند با تلاش بیدریغ و داوطلبانه گروهی همراهان و همکاران اسپکتروم در طول شش ماه کار مداوم تهیه شده است.

در اینجا لازم می‌دانیم از تمام آنهایی که با عشق مطالب را گردآوری کردند و به دلایلی مشخص می‌خواهند ناشناس بمانند سپاسگزاری کنیم.

همچنین از برابری خواهان و خبرنگاران با سابقه حوزه زنان، به ویژه رویا کریمی مجد خبرنگار رادیوفردا _ که ما را مهربانانه در مسیر تهیه این گزارش بارها راهنمایی کردند تا منتقدی منصف بمانیم، سپاسگزاریم.

سند پیش رو، بی‌تردید با صفحه‌آرایی حرفه‌ای فرناز عبدالی، با دقت و مهر بی‌مثالش خواندنی‌تر شد.

امید ما، آینده‌ای روشن، به دور از هر گونه تبعیض است و باور داریم تلاش ما، تنها گامی در کنار قدم‌های دیگر برای رشد برابری خواهی و تحقق آرمان مشترکمان خواهد بود.

تمام حقوق این سند برای انجمن مردم‌نهاد اسپکتروم محفوظ است.

آگوست ۱۳۹۷ / مردادماه

هر چند با پایان یافتن دور اول ریاست جمهوری حسن روحانی دیدگاه‌های کلی او در مورد مسائل زنان آشکار شده بود اما شیوه برقراری ارتباط معاون امور زنان و خانواده دولت اول روحانی، شهیندخت مولاوردی، با رسانه‌ها و فعالان جنبش زنان در ایران و حتی خارج از کشور، سبب شده بود تا این دیدگاه در بخش عمدۀ ای از جامعه زنان شکل بگیرد که هدف دولت روحانی ارتقاء وضعیت زنان است و با مقاومت روحانیت و بخش‌های قدرتمند حکومت مواجه است.

به همین دلیل زمانی که در تبلیغات دور دوم ریاست جمهوری اش بار دیگر به طرح ایده‌هایی برای ارتقاء وضعیت زنان پرداخت با کمترین نقد از سوی فعالان زنان روپرورد.

اما با آغاز چینش دولت دوازدهم و جایگزینی شهیندخت مولاوردی با معصومه ابتکار که پیش از این معاونت محیط زیست دولت یازدهم را بر عهده داشت، تصویری دیگر از دیدگاه‌های حسن روحانی به مسائل زنان آشکارشد.

در سند پیش رو که در وبسایت ماجولند، یکی از پروژه‌های انجمن مردم‌نهاد اسپکتروم تهیه و منتشر شده است به بررسی عملکرد دولت حسن روحانی در دور اول و یک سال دور دوم با رویکردهای زیر خواهیم پرداخت:

۱. بررسی اجرای وعده‌های انتخاباتی حسن روحانی در رقابت‌های انتخاباتی، در حوزه زنان

۲. بررسی عملکرد دولت روحانی در رسیدگی به درخواست‌های زنان در پنج سال گذشته که مسئولیت پاسخ دادن به آن بر عهده دولت بوده است.

۳. بررسی واکنش‌های دولت حسن روحانی در مواجهه با طرح‌ها و لواحی که در مجلس شورای اسلامی به بحث گذاشته شده

۴. بررسی عملکرد دولت حسن روحانی به مسائل زنان در برنامه ششم توسعه

۵. بررسی مهم‌ترین تصمیم حسن روحانی در حوزه زنان در هیات دولت، انتخاب شهیندخت مولاوردی در دور اول و جایگزینی او با معصومه ابتکار در دور دوم

پیوندهای مورد ارجاع این گزارش همگی در مرداد ماه ۹۷ قابل دسترس بوده‌اند. با این حال مجموعه این اطلاعات در قالب یک «سند پشتیبان» بر وبسایت ماجولند در دسترس است.

ما قصد داریم با بررسی خبرهای مستندی که در این زمینه منتشر شده، تصویری واقعی در مورد بهبود وضعیت زنان و به دور از تبلیغات جمهوری اسلامی ارائه دهیم.

۱۵

۱۶

بخش دوم:

درخواست‌های زنان در حوزه مسئولیت دولت

- ۱ هماندیشی درباره مطالبات زنان
- ۲ دسترسی به فرصت‌های برابر در تحصیل
- ۳ دسترسی به فرصت‌های برابر در اشتغال و مشارکت اقتصادی
- ۴ رفع ممنوعیت ورود زنان به ورزشگاهها
- ۵ اختصاص حداقل ۳۰ درصد از کابینه دولت دوازدهم به وزرا و معاونان زن

بخش اول : اجرای وعده‌های انتخاباتی

۶	کنترل پوشش زنان
۹	وزیر زن
۱۱	تهییه لوایح حمایت از زنان
۲۰	رفع تبعیض‌های جنسیتی
۱۲	در مشارکت سیاسی
۲۱	حضور زنان در ورزشگاهها
۲۲	
۲۵	

۳۱

بخش چهارم:

زنان در برنامه ششم توسعه

بخش پنجم : انتخاب و عملکرد معاونت امور زنان و خانواده

- ۴۱ پایان دوران مولاوردی، آغاز دوران ابتکار

۴۲

سخن آخر

سال ۱۳۹۱، حسن روحانی در حالی کاندیداتوری خود را برای ریاست جمهوری اعلام کرد که زنان ایرانی، خسته از هشت سال تضییع حقوق و عقبنשینی از خواسته‌هایشان در دوران رئیس جمهور پیشین، بیش از همیشه در انتظار شنیدن سخنانی امیدوارکننده بودند. در تمام سال‌های دوران ریاست جمهوری محمود احمدی‌نژاد، رئیس دولت‌های نهم و دهم، فعالان حوزه زنان علیه اعمال تفکیک‌های جنسیتی در حوزه آموزش، تبعیض‌های جنسیتی در حوزه اشتغال همچون ترویج و اعمال طرح‌های دورکاری، بازنیستگی زودهنگام، افزایش مرخصی و کاهش ساعت کاری زنان، اولویت دادن به نقش مادری و همسری زنان و سیاست‌های جدید تنظیم خانواده، بی‌نتیجه، اعتراض کرده بودند.

۲۲ فروردین ۱۳۹۲، حسن روحانی^۱، با شعار «دولت تدبیر و امید» رسمًا اعلام کاندیداتوری کرد و پس از آن بود که در سخنرانی‌هایش به تدریج وعده‌هایی در مورد زنان مطرح کرد. وعده‌هایی که با گذشت سال‌ها از به قدرت رسیدن او و محقق نشدن آنها، اکنون در حد همان وعده‌های انتخاباتی باقی مانده است. شاید مهم‌ترین تفاوت حسن روحانی در تبلیغات انتخاباتی سال ۹۲ حسن روحانی با سال ۹۶ را بتوان نزدیک‌تر شدن شعارهای انتخاباتی وی با سیاست‌های کلی حاکمیت دانست، شاهد آن که در میان ۲۱ محور^۲ مهم شعارهای تبلیغاتی حسن روحانی در سال ۹۶، کمترین اشاره‌ای به خواسته‌های زنان نشده است.

بخش اول:

اجرای وعده‌های انتخاباتی

پیروزی حسن روحانی، کاندیدای میانه رو مورد حمایت اصلاح طلبان، با شعار «(تدبیر و امید)» در انتخابات ریاست جمهوری ۹۲ و پس از طی دوران واپس گرایانه دولت نهم و دهم، امیدهای تازه‌ای برای برابری خواهان به ویژه زنان به ارمغان آورد

۱. ویکی‌پدیایی فارسی

۲. جماران

کنترل پوشش زنان

در حالیکه روحانی
در طول کارزار
انتخاباتی اش گفته
بود دختران خود
حافظ حجاب و
عفافند، شاهد
سخت‌گیرانه‌ترین
حکم‌های قضایی برای
معترضان به حجاب
اجباری موسوم به
«دختران انقلاب»
و سکوت دولت بودیم

از سال ۵۸ که آخرین تظاهرات گسترده زنان در اعتراض به حجاب اجباری برگزار شد، کنترل پوشش زنان از موضوعات اصلی سیاست‌های جمهوری اسلامی بوده است، کنترلی که از سوی روسای جمهور به شیوه‌های مختلفی مورد توجه قرار گرفت اما نکته مشترک همه آنها تامین خواسته حاکمان جمهوری اسلامی توسط قوای اجرایی بود.

زنان در سال ۹۲ در حالی پای صندوق‌های رای رفتند که پس از روی کار آمدن دولت محمود احمدی نژاد در سال ۸۴ طرح «حجاب و عفاف» از سوی وزیر ابلاغ شد و نیروی انتظامی کار را تا نظارت بر چکمه‌هایی که زنان می‌پوشیدند، پیش برد. این طرح علی‌رغم انتقاد محمود احمدی نژاد تا سال ۸۸ ادامه پیدا کرد و طبق روال معمول در ماه‌های منتهی به انتخابات ریاست جمهوری کمنگ شد.

سال ۸۹ با تغییر رویکرد نیروی انتظامی، طرح حجاب و عفاف، تحت عنوان «امنیت اخلاقی» ادامه یافت و در تابستان ۹۱ نیروی انتظامی به حضور خود در کنسرت‌ها نیز قطعیت بخشید.

سال ۹۲، حسن روحانی که به عنوان کاندیدای ریاست جمهوری تلاش می‌کرد تا تصویری از به گفته خود «اعتدال و امید» را برای جوانان که عمدت‌ترین پایگاه جمع‌آوری آراء برای او بودند، ارایه دهد، در سخنرانی انتخاباتی اش -خرداد ۹۲- گفت: «کاری می‌کنم دختران احساس امنیت کنند. نخواهم گذاشت ماموری بی‌نام و نشان از کسی سوال کند. دختران جامعه خود حافظ حجاب و عفاف هستند». جوانان مشتاق اعدال، این سخنان غیر صریح حسن روحانی را به امکان فراهم شدن آزادی پوشش و آزادی‌های اجتماعی تغییر کردند. در دور نخست ریاست جمهوری حسن روحانی، شهیندخت مولادری، معاون او در امور زنان و خانواده، بارها به تلاش دولت برای تغییر قوانین در این حوزه اشاره کرد با این همه اذعان کرد که تغییرات اجرا نشده است.

انقلاب ایستاد و اعتراض خود را بار دیگر به شیوه ویدا موحد- روسربی بسته شده بر سر چوب- اعلام کرد. او نیز بازداشت شد و به دادگاه رفت قاضی او را نیز به تحمل دو سال حبس محکوم کرد.

در حالی که این حرکت اعتراضی که به «دخلان انقلاب» مشهور شدند در خیابان‌های مختلف تهران و برخی از شهرها ادامه می‌یافتد، دولت حسن روحانی در مواجهه با این حرکت سکوت را برگزید و تنها معصومه ابتکار در یکی از سخنرانی‌های خود گفت: «حجاب را نمی‌توان به اجبار همه‌گیر کرد». با این همه مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری، گزارشی را که سال ۹۳ تهیه شده بود منتشر کرد. این گزارش نشان می‌داد **(۴۹ درصد) از مردم ایران حجاب اجباری نمی‌خواهند.^۷** براساس این گزارش که بهمن ماه ۹۶ منتشر شد، در حالی که در سال ۸۵ خورشیدی («نژدیک به ۳۴ درصد») از مردم با اجباری بودن حجاب مخالفت داشتند، هشت سال بعد

از آن تعداد مخالفان حجاب اجباری در ایران با افزایش ۱۵ درصدی («به ۴۹ درصد») رسیده است. با ادامه بازداشت‌های خشونت‌آمیز زنان و صدور احکام سنگین برای آنها، شهیندخت مولادری، دستیار حقوق شهروندی حسن روحانی، اعلام کرد که این پرونده‌ها را پیگیری خواهد کرد، سکوت حسن روحانی اما ادامه یافت.

در حالی که زنان خواست آزادی‌های اجتماعی بیشتر را همچنان مطرح می‌کردند، در خرداد ماه سال ۹۶ ابلاغیه‌هایی از سوی برخی از استانداری‌های کشور به مدیران محلی ارسال شد که در آن از آغاز کار گروه‌های بازرگانی («ستاد صیانت استان»)^۵ خبر می‌داد که در آن هر ماه در قالب «(بازرگانی) حجاب و عفاف در ادارات دولتی، پوشش زنان کارمند، کنترل می‌شد. علی مولازاده جانشین قائم مقام وزیر کشور همزمان گفت که علاوه بر کنترل مساله حجاب و عفاف کارکنان ۲۵ دستگاه دولتی، نظارت بر رعایت عفاف و حجاب در مهد کودک‌ها، فرودگاه‌ها و مبادی ورودی و خروجی از دیگر اقداماتی است که این ستاد پیگیری و اجرا می‌کند.

دی ماه سال ۹۶ آغاز دور جدید اعتراضات زنان ایرانی به حجاب اجباری بود. اولین زن ویدا موحد بود که روسربی سفید خود را بر سر چوبی بست و بر روی پست برقی در خیابان انقلاب ایستاد. او دقایقی بعد توسط ماموران نیروی انتظامی بازداشت شد و

پس از محکمه به اتهام **(تسویق مردم به فساد از طریق کشف حجاب)**^۶ به تحمل دو سال حبس محکوم شد. به گفته دادستان تهران از این مدت حبس، سه ماه آن تعزیری و باقی آن تعليقی است.

چند هفته بعد امام رئیس حسینی، دومین زنی بود که بر روی سکوی برق خیابان

۵. رادیو فردا

۶. رادیو فردا

۷. رادیو فردا

حسن روحانی که در سال ۹۲
وعدد داده بود که امنیت
زن را تامین خواهد کرد اما
در طول پنج سال ریاست
جمهوری اش نشان داد که
علی‌رغم در اختیار داشتن
نیروی انتظامی نتوانسته
آن را فراهم کند

حسن روحانی که در سال ۹۲ وعده داده بود که امنیت زنان را تامین خواهد کرد اما در طول پنج سال ریاست جمهوری اش نشان داد که علی‌رغم در اختیار داشتن نیروی انتظامی نتوانسته آن را فراهم کند. انتشار اخبار تجاوزهای گروهی^۱ و مکرر به زنان در شهرهای ایران و عملکرد دولت در این باره و مسکوت ماندن لایحه امنیت زنان قطعاً نشانه‌ای از بهبود حس امنیت زنان ایرانی در اماکن عمومی و خصوصی نیست.

ویدا موحدی/ آغازگر اعتراضی که بعدتر، به کمپین "دختران خیابان انقلاب" معروف شد.
عکاس: ناشناس

وزیر زن

حضور تنها یک زن در قامت وزیر در طول ۴۰ سال حکومت جمهوری اسلامی نشان می‌دهد که حساسیت‌های مراجع تقلید سنتی، در ممانعت از حضور زنان در مناصب بالای حکومتی، همواره از سوی نهادهای ارشد حکومت مورد توجه قرار گرفته و آنها رضایت هم‌فکران سنتی خود را بر خواسته فعالان برابری خواه و زنان ارجحیت بخشیده‌اند. این مخالفت تا آنجا رسیده یافته که رهبر جمهوری اسلامی، به صراحة گفته است^۹: «اینکه ما به حضور بالای زنان در مناصب اجرایی افتخار کنیم، دیدگاهی غلط و در واقع انفعال در برابر گفتمان غربی است».

با این همه محمود احمدی‌نژاد در دومین دور ریاست جمهوری خود، با انتخاب مرضیه وحید دست‌تجددی به عنوان وزیر بهداشت، سد حضور زنان در کابینه را شکسته بود، انتخاب زنی به عنوان وزیر در دولتهاي پس از او، نياز به تابوشکنی نداشت.

اما حسن روحانی در وعده‌های انتخاباتی خود در سال ۹۲ به صراحة سخنی از انتخاب وزیر زن بر زبان نیاورد و به این جمله^{۱۰} بسند کرد که: «زنان در دولت تدبیر و اميد از فرصت برابر استفاده خواهند کرد.»

نتیجه این شعارهای رئیس جمهور ایران در دولت یازدهم، تنها ورود معصومه ابتکار به کابینه بود آن هم در قامت رئیس سازمان محیط زیست. در این دوره گرچه برای اولین بار یک زن توانست به سمت معاونت حقوقی رئیس جمهور دست پیدا کند اما حتی یک کرسی وزارت هم در کابینه دولت یازدهم به زنان نرسید و سه زن حاضر در هیات دولت، هیچ‌یک حق رای نداشتند.

انتخابات دولت دوازدهم اما رنگ و بویی دیگر داشت. در حالی که شهیندخت مولاوردی، معاون امور زنان و خانواده حسن روحانی توانسته بود ارتباط خوبی با رسانه‌ها برقرار کند اميد می‌رفت که دولت دوم حسن روحانی شاهد تبعیض جنسیتی کمتری باشد؛ اما چنین نشد.

۹. سایت دفتر حفظ و نشر آثار آیت‌الله خامنه‌ای

۱۰. ایسنا

با این که روحانی در طول کارزار انتخاباتی اش چندین بار به وزیر و وزارت زنان اشاره‌ای غیرصریح کرد، این احمدی نژاد بود که اولین و تنها وزیر زن تاریخ جمهوری اسلامی را در دولت خود منصوب کرد

در کابینه دوازدهم هم با وجود مطالبه زنان، برابری خواهان و ۱۷۵ نماینده مجلس برای انتصاب وزیر زن، نه خبری از وزیر زن شد و نه خبری از وزارت زنان.

در زمان تبلیغات انتخابات ریاست جمهوری دوازدهم، حضور زنان در کابینه به عنوان «وزیر» یکی از مطالبه‌هایی بود^{۱۱} که برخی فعالان زن^{۱۲} خواستار تحقق آن از سوی حسن روحانی بودند.

تا آن زمان، روحانی گرچه هرگز به صراحة خود وعده حضور زنان در کابینه دوازدهم به عنوان وزیر را نداد، اما چندین بار بر لزوم حضور زنان در عرصه‌های مدیریتی تاکید و به انتقاد از رقبای خود و نگاه آنان به حضور زنان در جامعه پرداخته بود.

همین انتقادات سبب شد که ۱۷۵ نماینده مجلس ایران نیز در نامه‌ای به رئیس جمهور خواستار معرفی «زنان شایسته و توانمند» به عنوان وزیر در دولت دوازدهم جمهوری اسلامی شوند.

با این حال روحانی در روز آغاز بررسی صلاحیت وزرای معرفی شده به مجلس شورای اسلامی در ۲۴ مرداد ۹۶ گفت^{۱۳}: «خیلی دلم می‌خواست در دولت دوازدهم سه زن را به عنوان وزیر معرفی کنم، افرادش را هم در نظر گرفته بودم جایگاه‌هایشان هم در نظر گرفته شده بود که نشد». روحانی نه آن روز و نه روزهای پس از آن که یک بار دیگر بحث جایگزینی گزینه‌های زن به جای گزینه رد صلاحیت شده مطرح شد، توضیحی درباره دلیل معرفی نشدن زنان در جایگاه وزیر نداد.

۱۱. مهرنیوز

۱۲. مهرنیوز

۱۳. پایگاه اطلاع‌رسانی ریاست جمهوری

«در دولت آینده لوایح خاصی برای حمایت از زنان تدوین و به مجلس ارائه می‌شود.» این یکی از مهمترین وعده‌های حسن روحانی در کارزار انتخاباتی دولت یازدهم بود، وعده‌ای که پس از تصویب قوانین واپس‌گرایانه در دولت نهم و دهم، اشتیاق زنان را برای حضور پای صندوق‌های رای بیشتر کرد. پس از انتصاب شهیندخت مولاوردی به سمت معاونت امور زنان و خانواده، حسن روحانی به وی ماموریت داد تا برای تأمین و حفظ حقوق زنان به «ارائه و پیگیری پیشنهادات و لوایح» بپردازد. اما در طول دولت یازدهم هیچ لایحه جدیدی برای حمایت از زنان به مجلس نرسید. در طول دور اول ریاست جمهوری حسن روحانی، لایحه منع خشونت علیه زنان که در دولت محمود احمدی نژاد تدوین شده بود، به عنوان لایحه‌ای^{۱۴} برای تأمین امنیت جانی زنان بازنگری شد. این لایحه پیش از ارسال به مجلس به دلیل انتقاداتی که علیه آن مطرح شد مورد بازنگری قرار گرفت و به قوه قضاییه رفت. با این همه مقصومه ابتکار، معاون امور زنان حسن روحانی در دولت دوازدهم گفته بود قوه قضاییه پذیرفته که تا پایان سال ۹۶ این لایحه را به مجلس بفرستد، وعده‌ای که هنوز محقق نشده است. خبرهای رسیده از قوه قضاییه حاکی از این است که ۴۱ ماده از مواد این لایحه^{۱۵} در بررسی توسط قوه قضاییه حذف شده است. از سوی دیگر با توجه به انتقادات مطرح شده^{۱۶} علیه این لایحه هنوز مشخص نیست که چقدر هدف تأمین امنیت زنان و حمایت از زنان در آن محقق شده باشد.

تهیه لوایح حمایت از زنان

لایحه منع خشونت علیه زنان که در دوران رئیس جمهور پیشین تدوین شده بود، در دولت یازدهم په عنوان لایحه‌ای برای تأمین امنیت جانی زنان تغییر یافت. این لایحه هنوز هم به مجلس نرسیده است و همچنان در قوه قضاییه در دست بررسی است

۱۴. ویکی‌پدیای فارسی

۱۵. آفتاب‌نیوز

۱۶. بی‌بی‌سی فارسی

رفع تبعیض‌های جنسیتی در مشارکت سیاسی

از خرداد ۹۲ تا خرداد ۹۷، زنانی که در روند دو انتخابات به حسن روحانی رای دادند، در انتظار مانند تایکی از مهم‌ترین وعده‌های او یعنی حضور زنان در صحنه سیاسی کشور محقق شود. او به مردم وعده^{۱۷} داده بود که «در دولت آینده به طور حتم اختلافات فاحشی که میان زنان و مردان وجود دارد، برطرف می‌شود و زنان می‌توانند ملموس‌تر از گذشته در صحنه سیاسی کشور حاضر شوند.»

اما در اولین قدم، یعنی تعیین هیات دولت حسن روحانی از این وعده خود عقب نشست و در هیچ‌کدام از دولتهای او زنی در جایگاه وزیر قرار نگرفت. در دولت یازدهم برخی از وزارت‌خانه‌ها تلاش کردند تا قدم‌هایی را در این مسیر بردارند. از جمله وزارت امور خارجه که در آن محمد جواد ظریف ابتداء مرضیه افخم، اولین سخنگوی زن را برای وزارت‌خانه‌اش برگزید و چندی بعد او را به عنوان اولین سفیر زن به کشور مالزی فرستاد. در دوره دوم ریاست جمهوری حسن روحانی، پروین فرشچی، که پنج سال مسئولیت معاونت بخش دریایی سازمان محیط زیست را بر عهده داشت، به عنوان سفیر ایران در فنلاند انتخاب شد. انتخاب او با انتقاد محافظه‌کاران در مورد دوتابعیتی^{۱۸} بودن او روبرو شد، اتهامی که وی و وزارت خارجه^{۱۹} رد کردند.

اختصاص ۳۰ درصد از مدیریت دستگاه‌های دولتی به زنان که در قانون برنامه ششم توسعه ذکر شده نیز یکی از

۳۰ اختصاص درصد از مدیریت دستگاه‌های دولتی به زنان که در قانون برنامه ششم توسعه ذکر شده نیز یکی از وعده‌های مهم حسن روحانی در انتخابات دولت دوازدهم بود که همچنان محقق نشده است

۱۷. باشگاه خبرنگاران جوان

۱۸. رادیو زمانه

۱۹. فارس‌نیوز

سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی و سازمان سنجش آموزش خبر دادند. روزنامه وقایع اتفاقیه گزارش داد که از مجموع سه هزار نفری که دستگاه‌های دولتی متقاضی برای استخدام هستند، ۹۶۱ عنوان شغلی منحصراً متعلق به مردان است، یعنی ۳۰ درصد کل استخدامها و فقط ۱۶ عنوان در اختیار زنان قرار دارد.

انتشار این خبر سبب شد تا حسن روحانی، به سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی دستور دهد تا در آزمون استخدامی، سهمیه‌های جنسیتی («مبتنی بر تبعیضات ناروا») را حذف کند و تا زمان «تأمین حقوق زنان در فرصت‌های شغلی» این آزمون به تعویق بیفتند.

حسن روحانی در تبلیغات انتخاباتی خود به اجرای طرح تفکیک جنسیتی^{۲۳} نیز اشاره کرده و گفته بود: «در کجای قانون اساسی مجوز تفکیک جنسیتی در دانشگاه‌ها و محروم کردن زنان از برخی از رشته‌ها عنوان شده است؟ کدام اصل قانون این موضوع را تأیید می‌کند؟»

روحانی افزود: طرح تفکیک جنسیتی یک طرح غیرکارشناسی است که با جامعه ایرانی تطبیق ندارد.

حسن روحانی در حالی این شعار را مطرح کرد که دولت‌های محمود احمدی‌نژاد، سیاست‌های اسلامی‌سازی را در پیش گرفته و زمینه‌ساز اعتراضاتی در این زمینه شده بود. اما وعده‌های حسن روحانی نیز پیگیری نشد.

وعده‌های مهم حسن روحانی در انتخابات دولت دوازدهم بود. معصومه ابتکار از آغاز انتخابات به عنوان معاون امور زنان و خانواده حسن روحانی، این وعده را بارها مطرح کرد و گفت که خود در حال پیگیری آن است. معصومه ابتکار با اشاره به اینکه در شش ماه نخست دولت دوازدهم، هفت معاون وزیر و ۴ مدیرکل خانم در دولت انتخاب شده‌اند^{۲۴}، گفت: «رونده کارگیری زنان در دولت هم قابل تقدیر است و هم جای نقد دارد. براساس مصوبه رئیس جمهور تا پایان دولت باید ۳۰ درصد از پست‌های مدیریتی در اختیار زنان قرار بگیرد که ما هم در این زمینه پیگیری‌های مستمر داریم.»

این آنچیزی است معصومه ابتکار روندی قابل قبول خوانده اما معتقد‌اند نیز داشته است. از جمله فاطمه ذوالقدر، نماینده تهران در مجلس شورای اسلامی که گفته است وعده مدیریت ۳۰ درصدی زنان محقق نشده زیرا «نهاد وزیر اقدام به انتخاب معاون زن کرده‌اند^{۲۵}.»

تبعیض جنسیتی در جامعه موضوع دیگری بود که حسن روحانی بر آن دست گذاشت و گفت که در دولت او «منزلت زنان به جایگاه واقعی بازگردانده می‌شود و در عرصه اجتماعی حقوق برابر با مردان پیدا می‌کند.»

این سخنان هم در حد شعارهای تبلیغاتی باقی ماند تا جایی که دو سال بعد از آغاز به کار دولت یازدهم، روزنامه‌ها در ایران از تبعیض جنسیتی در آزمون استخدامی^{۲۶}

۲۰. ایستا

۲۱. خانه ملت خبرگزاری مجلس شورای اسلامی

۲۲. رادیو زمانه

۲۳. خانه ملت خبرگزاری مجلس شورای اسلامی

حضور زنان در ورزشگاه‌ها

زنان همچنان حق ورود به ورزشگاه‌ها را ندارند و حضورشان در ورزشگاه‌ها، در کنار مردان به حضور در میتینگ‌های انتخاباتی و تماشای بازی‌های جام جهانی در چارچوب خانواده‌ها و بر روی صفحه‌های نمایش محدود مانده است

زنان ایرانی در حالی پس از به ریاست جمهوری رسیدن حسن روحانی بار دیگر خواسته ورود به ورزشگاه‌ها را مطرح کردند که محمود احمدی‌نژاد، رئیس جمهور پیشین یک بار مجوز ورود زنان به ورزشگاه‌ها را صادر کرده بود، مجازی که اجرای آن خیلی زود و با فشار علمای قم متوقف شد.

تلاش‌های حسن روحانی، رئیس جمهور ایران برای حمایت از حضور زنان در ورزشگاه‌ها، به چند گفت و گو و سخنرانی در جمع ورزشکاران^{۲۴} محدود ماند.

با این که تلاش زنان ایرانی برای ورود به ورزشگاه‌ها در سال‌های پس از انتخاب حسن روحانی به نتیجه نرسید اما نتایج دور از انتظار تیم فوتبال ایران در مسابقات جام جهانی ۲۰۱۸ سبب شد تا با درخواست زنان ایرانی برای حضور در استادیوم‌ها در چارچوب خانواده^{۲۵} برای تماشای دو مسابقه ایران و اسپانیا و ایران و پرتغال بر روی مانیتورهای بزرگ ورزشگاه موافقت شود.

پس از آن بود که حسن روحانی در پاسخ به نامه مسعود سلطانی‌فر، وزیر ورزش و جوانان که بازتاب اجتماعی حضور زنان در ورزشگاه برای تماشای پخش زنده مسابقات جام جهانی را (بسیار مناسب)^{۲۶} خوانده بود نوشت: «این حضور به نحو مناسب و با همکاری وزارت کشور ادامه یابد».

۲۴. رادیو فردا

۲۵. جامعه خبری تحلیلی الف

۲۶. رویداد

جمله‌ای که مشخص نمی‌کرد که آیا این دستور مربوط به حضور زنان در مسابقات ورزشی است یا منظور او تنها برنامه‌هایی مانند پخش زنده مسابقات فوتبال تیم ملی ایران بوده است. دفتر ریاست جمهوری ایران و نیز وزارت ورزش هیچ توضیحی درباره اجرای این دستور حسن روحانی ندادند.

تماشای دو مسابقه ایران و اسپانیا و ایران و پرتغال بر روی مانیتورهای بزرگ ورزشگاه آزادی / عکس از عبدالله حیدری_ایران

بخش دوم: در خواستهای زنان در حوزه مسئولیت دولت

۲۲ خرداد سال ۱۳۸۴، پنج روز مانده تا انتخابات ریاست جمهوری، برای اولین بار حدود ۶ هزار زن در محوطه جلوی دانشگاه تهران گرد آمدند و با اعتراض به آنچه نقض قانون اساسی^{۲۶} خواندند، خواهان تغییر قوانین تبعیض‌آمیز شدند. در بیانیه آنها آمده بود: «ما زنان برای پیگیری و دستیابی به حقوق برابر از تمامی شیوه‌های مسالمت آمیز بهره می‌جوییم تا با یاری یکدیگر صدای اعتراض خود را به قوانین موجود هرچه رسانتر اعلام کنیم.» این تجمع که در دوران ریاست جمهوری محمد خاتمی برگزار شد بدون هیچ درگیری به پایان رسید اما دولت اول محمود احمدی‌نژاد نیز بدون هیچ توجهی به مطالبات روند مسدود کردن فضای سیاسی^{۲۷} و سختگیری بر زنان^{۲۸} را آغاز کرد و با تصویب طرح‌هایی چون دورکاری زنان^{۲۹} تلاش کرد تا از حضور اجتماعی آنها بکاهد.

محدویت‌های اعمال شده علیه فعالان جنبش زنان^{۳۰} و فراز نشیبی که در دوران دولت اول محمود احمدی‌نژاد تحمل کردند، سبب نشد تا در دوره بعدی انتخابات میدان را خالی کنند. آنها بار دیگر گردهم آمدند تا با شکل دادن به یک همگرایی، تصویری دقیق‌تر از خواسته‌های خود را مطرح کنند.

۲۶. گویانیوز

۲۷. رادیو فردا

۲۸. رادیو فردا

۲۹. دیدبان

۳۰. بی‌بی‌سی فارسی

صدھا تن از فعالان زن داخل ایران در هشتم اردیبهشت سال ۸۸ بیانیه^۳ آغاز به کار «همگرایی جنبش زنان برای طرح مطالبات در انتخابات» را منتشر کردند. در این بیانیه آمده بود که فعالان مسائل زنان می‌خواهند «مجدانه پیوستن ایران به «کنوانسیون رفع هرگونه تبعیض علیه زنان» را پیگیری کنند» و در جهت «رفع قوانین تبعیض آمیز علیه زنان و به ویژه بازنگری و اصلاح اصول ۱۹، ۲۰، ۲۱ و ۱۱۵ قانون اساسی، به منظور گنجاندن اصل برابری جنسیتی بدون قید و شرط» تلاش کنند. این بیانیه را در نهایت ۳۷ گروه مختلف و بیش از ۷۰۰ فعال زن امضا کردند.

سه وزیر زن پیشنهادی محمود احمدی نژاد برای کابینه دهم؛
مرضیه وحید دستجردی نفر دوم از راست موفق به کسب رأی اعتماد از مجلس شد.

با این همه با روی کار آمدن محمود احمدی نژاد هیچ یک از خواسته‌های زنان محقق نشد در عوض، او در اقدامی غافلگیرانه سه زن، یعنی «فاطمه آجرلو»^{۳۳}، «سوسن کشاورز»^{۳۴} و «مرتضیه وحید دستجردی»^{۳۵} را به ترتیب به عنوان وزرای پیشنهادی، رفاه و تامین اجتماعی، آموزش و پرورش و بهداشت و درمان به مجلس معرفی کرد که از میان آنها تنها مرضیه وحید دستجردی توانست رأی اعتماد نمایندگان^{۳۶} مجلس را به عنوان وزیر بهداشت به دست آورد.

۳۱. مدرسه فیلیپس

۳۲. ویکی‌پدیا فارسی

۳۳. ویکی‌پدیا فارسی

۳۴. ویکی‌پدیا فارسی

۳۵. آپارات

على رغم انتقادات^{۳۶} مطرح شده، فعالان زن با تجربه دو دوره طرح مطالبات در دوران انتخابات ریاست جمهوری، به این نتیجه رسیدند که فضای باز سیاسی پیش از انتخابات، یکی از مهم‌ترین فرصت‌ها برای طرح خواسته‌های زنان است؛ خواسته‌هایی که هرچند به نتیجه نرسیده اما لاقل شنیده شده است. با این همه در انتخابات سال ۹۲، فضای سیاسی، چنان محدود بود که زنان تنها سه روز قبل از انتخابات توانستند نشست «هم‌اندیشی پیرامون مطالبات زنان^{۳۷}» را برگزار کنند. در پی اعتراض به انتخابات سال ۸۸ تعدادی از فعالان زن که عمدتاً «سکولار» خوانده می‌شدند ایران را ترک کرده و یا از ایده همگرایی فاصله گرفته بودند، همین امر سبب تغییر ساختار شرکت‌کنندگان در این هم‌اندیشی شد. به گونه‌ای که عمدۀ شرکت‌کنندگان زنان اصلاح طلب و یا فعالان ملی-مذهبی و حتی برخی از اصولگرایان بودند. شاید همین تغییر ساختار سبب شد که درخواست «سهمیه‌بندی جنسیتی در ساختار مدیریت کلان» بیش از همه مطرح شود.

با به قدرت رسیدن حسن روحانی، همه چشم‌ها به سوی کابینه «(تدبیر و امید)» بود. اما در حالی که در دولت قبلی، تابوی حضور وزیر زن شکسته شده بود، او هیچ زنی را برای کسب ردای وزارت معرفی نکرد و تنها سه زن را به عنوان معاون خود برگزید. رئیس دولت یازدهم («شهیندخت مولاوردی^{۳۸}») را به عنوان معاونت زنان و خانواده ریاست جمهوری، («الهام امین‌زاده^{۳۹}») را به عنوان معاونت حقوقی و («مصطفیه ابتکار^{۴۰}») را به عنوان رئیس سازمان محیط زیست، برگزید و («زهراء احمدی‌پور^{۴۱}») نیز به عنوان

هم‌اندیشی درباره مطالبات زنان

---

۳۶ . عصرنو

۳۷ . مدرسه فمینیستی

۳۸ . ویکی‌پدیا فارسی

۳۹ . ویکی‌پدیا فارسی

۴۰ . ویکی‌پدیا فارسی

۴۱ . ویکی‌پدیا فارسی

دستیابی برابر زنان به بازار کار و دستمزد برابر، تغییر برخی از قوانین تبعیض‌آمیز علیه زنان، رفع تبعیض‌های جنسیتی در انتخاب رشته‌های تحصیلی، توقف فعالیت گشتهای ارشاد در سطح شهرها، رفع ممنوعیت ورود زنان به ورزشگاهها، تلاش برای رفع تبعیض از ورزش زنان، اصلاح برخی قوانین مدنی و مجازات اسلامی در مورد زنان، تجمیع قوانین موجود در زمینه مقابله با خشونت علیه زنان، تدوین و ارائه لایحه جامع تأمین امنیت زنان در برابر خشونت، و همچنین اختصاص دادن حداقل ۳۰ درصد از کابینه دولت دوازدهم به وزرا و معاونان زن را اجرایی کند.

اما حسن روحانی با معرفی کابینه دوازدهم نشان داد که قصد ندارد تغییری در روند حرکت دولت پیشین خود ایجاد کند.

این بار نیز او تنها سه زن را به معاونت خود برگزید با یک تغییر بزرگ؛ جایگزین کردن شهیندخت مولاوردی، معاون مصصومه ابتکار که از سازمان محیط زیست به معاونت امور زنان منتقل شد. رئیس دولت دوازدهم با انتساب لعیا جنیدی به عنوان معاون حقوقی و شهیندخت مولاوردی به عنوان دستیار خود در امور حقوق شهروندی نشان داد که به وعده خود در «اختصاص دادن حداقل ۳۰ درصد از کابینه دولت دوازدهم به وزرا و معاونان زن» بی‌توجه است.

حسن روحانی با معرفی کابینه دوازدهم نشان داد که قصد ندارد تغییری در روند حرکت دولت پیشین خود ایجاد کند. این بار نیز او تنها سه زن را به معاونت خود برگزید با یک تغییر بزرگ؛ جایگزین کردن شهیندخت مولاوردی، معاون پیشین امور زنان و خانواده با مصصومه ابتکار که از سازمان محیط زیست به معاونت امور زنان منتقل شد

معاون ریس‌جمهوری و ریس‌سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری منصوب شد.

پس از انتخابات، فعالان زن دو نشست هماندیشی دیگر نیز برگزار کردند. در نهایت فعالان شرکت‌کننده در این هماندیشی با تغییر نام به «هماندیشی زنان برای طرح معیار انتخاب وزرای آینده^{۴۲}»، بیانیه‌ای منتشر کردند که در آن معیارهای برابری جنسیتی برای انتخاب وزرا و مدیران آینده کشور مطرح شده بود؛ معیارهایی که هیچ‌گاه وزرای انتخابی دولت یازدهم با آن سنجیده نشدند. در سال‌های پس از انتخابات،^{۹۲}

فعالان زن نه تنها شاهد تحقق هیچ یک از خواسته‌هایشان نبودند، بلکه حضور برخی از آنها در کمپین‌های انتخابات مجلس سبب شد تا دور جدیدی از پرونده‌سازی‌ها علیه آنها شکل بگیرد.

تلاش‌های بی‌فرجام دوره‌های پیشین و افزایش فشارها سبب شد تا در اردیبهشت ۹۶، در یک مصاحبه مطبوعاتی، فعالان زن از بیانیه‌ای با امضای^{۴۳} رونمایی کنند. امضا کنندگان در بیانیه خود اعلام کردند انتظار دارند دولت دوازدهم تا پایان دوران مسئولیت خود،

۴۲. مینیسترنی

۴۳. رادیو زمانه

دسترسی به فرصت‌های برابر در تحصیل

پایه اصلی تغییرات در نابرابری تحصیلی دختران و پسران در سال ۱۳۸۵، و توسط دولت محمود احمدی نژاد ریخته شد اما در دولت حسن روحانی، نه تنها تغییری در این سهمیه‌بندی تبعیض‌آمیز داده نشد بلکه سال ۹۳ ظرفیت اعلام شده از سوی سازمان سنجش نشان داد سیاست تفکیک جنسیتی و بومی‌گزینی همچنان در برخی از رشته‌ها و دانشگاه‌ها ادامه دارد.

هم‌زمان با رونمایی از سند ۲۰۳۰ سازمان یونسکو، وزیر علوم گفته بود^{۴۴}: «اکنون در کشور ما تعداد دانشجویان دختر و پسر در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی تقریباً مساوی است. حضور دختران در تمام رشته‌های علمی بیانگر عدم تبعیض جنسیتی در ورود به دانشگاه است.» اما خیلی زود اجرای این سند که تضمین‌کننده برابری جنسیتی در آموزش بود، با حاشیه‌های فراوان متوقف شد^{۴۵} و دولت حسن روحانی نتوانست از اجرای آن دفاع کند.

دکتر کبری خزعلی نماینده شورای عالی انقلاب فرهنگی در شورای زنان:

سند ننگین و غربی ۲۰۳۰ ادامه برنامه هزاره سوم غربی‌های است

و این مجموعه دارای ۱۷ الی ۱۸ سند مخفی است.

مفلحیمی ملند بر جنسیتی بالفاظی ملند سند توسعه مفهومی در این سند جلوه دیگری پیدا می‌کند که ما باید هر سال به غربی‌ها جواب‌گویی باشیم و از آن دستور بگیریم که برای برابری جنسیتی چه اقداماتی انجام دهیم.

دسترسی به فرصت‌های برابر در اشتغال و مشارکت اقتصادی

بر پایه گزارش سال ۲۰۱۷ رتبه
بندی نرخ شکاف جنسیتی
مجمع جهانی اقتصاد، رتبه
ایران در میان ۱۴۴ کشور از
جایگاه ۱۳۹ در سال ۹۵ به رده
۱۴۰ در سال ۹۶ افت کرد

با این که با پایان کار دولت محمود
احمدی نژاد اعلام شد که سهم زنان از حضور
در مشاغل دولتی با کاهش ۶۰ درصدی^۴
همراه بوده است اما در طی سال‌های پس
از روی کار آمدن حسن روحانی نیز این آمار
تغییر چندانی نکرد.

بر پایه گزارش سال ۲۰۱۷^۵ رتبه بندی نرخ
شکاف جنسیتی مجمع جهانی اقتصاد، رتبه ایران
در میان ۱۴۴ کشور از جایگاه ۱۳۹ در سال ۹۵ به
رده ۱۴۰ در سال ۹۶ افت کرده است.

گزارش مجمع جهانی اقتصاد، براساس
اطلاعات مربوط به امکان دسترسی زنان به
تحصیل، بهداشت و درمان عمومی، شرکت در
امور اقتصادی و سیاسی این کشورها گردآوری
شده است که طبق آن، ایران در بین پنج کشور
انتهای جدول قرار گرفته است.

طبق داده‌های مرکز آمار ایران، در دوره
۵ ساله بین سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۰، نرخ
مشارکت زنان از ۱۶/۴ درصد در سال ۱۳۸۵، به
۱۲/۶ درصد در سال ۱۳۹۰ کاهش یافته است.
همچنین میانگین نرخ مشارکت اقتصادی^۶
مردان در سال ۱۳۹۵ عدد ۶۴/۱ درصد را نشان
می‌دهد در حالی که این میزان برای زنان
با فاصله بیش از ۴۹ درصدی به ۱۴/۹ درصد
رسیده است. این رقم در سال ۹۶ توانست یک
درصد افزایش یافته و به ۱۶ درصد برسد.
بررسی همین آمار و ارقام نشان می‌دهد
که تلاش‌های دولت‌های حسن روحانی برای
افزایش نرخ مشارکت اقتصادی زنان نتیجه
چشمگیری نداشته است.

۴. فارس‌نیوز

۴۷. ایرنا

۴۸. ایرنا

رفع ممنوعیت ورود زنان به ورزشگاهها

و شیوه‌نامه‌ای در «چارچوب شرع مقدس» به وسیله دولت خبر داده تا تدابیر لازم برای حضور زنان در ورزشگاهها فراهم شود. یکی دیگر از خواسته‌های فعالان زن، رفع موانع تبعیض‌آمیز برای حضور زنان در عرصه‌های ورزشی بود. درخواستی که تا مرداد ۹۷ به نتیجه نهایی نرسیده است. تا جایی که که نمایندگان زن مجلس به استفاده از سهمیه زنان برای حضور مردان ورزشکار در مسابقات بین المللی اعتراض کردند.^۴

یکی دیگر از دلایل تبعیض علیه ورزشکاران زن، نیاز به اجازه پدر یا همسر برای خروج از کشور است. قانونی که در شهریور ماه سال ۹۳، با ممنوع الخروج شدن نیلوفر اردلان کاپیتان تیم فوتسال زنان ایران، خودنمایی کرد. ماده ۱۸ قانون گذرنامه^۵ تصریح کرده است «برای اشخاص زیر با رعایت شرایط مندرج در این ماده گذرنامه صادر می‌شود:

بند ۱- اشخاصی که کمتر از ۱۸ سال تمام دارند و کسانی که تحت ولایت و یا قیومیت می‌باشند با اجازه کتبی ولی یا قیم آنان.»
بند ۳ ماده ۱۸ قانون گذرنامه به صراحت صدور گذرنامه برای زنان شوهردار را به موافقت کتبی شوهر موکول می‌کند. قانونی که اجرای آن سبب شدت‌ناهشتن زن ورزشکار ملی پوش ممنوع الخروج شده به مجلس شورای اسلامی شکایت کنند تا نمایندگان زن مجلس^۶ چاره‌ای برای آنها بیایند.

با این که حضور زنان در ورزشگاهها از سطح مطالبات انتخاباتی فعالان زن جلوتر رفته و نمایندگانی چون پروانه سلحشوری^۷ رئیس فراکسیون زنان مجلس، طبیبه سیاوشی^۸ عضو فراکسیون زنان مجلس، فاطمه حسینی^۹ نماینده دیگر مجلس حمایت خود را از حضور آزاد و برابر زنان در ورزشگاهها اعلام کرده‌اند، با این همه پنج سال پس به قدرت رسیدن حسن روحانی زنان اجازه پیدا کرده‌اند غیر از امکان شرکت در میتینگ‌های انتخاباتی، تنها در برخی از بازی‌ها، به صورت گزینش شده، حضور پیدا کنند و یا بازی هایی را که خارج از ایران برگزار می‌شوند از طریق مانیتورهای ورزشگاهها در جمع خانواده ببینند.

با این همه معصومه ابتکار همچنان به تغییر شرایط^{۱۰} امیدوار است و گفته است: «دولت برای حضور زنان در ورزشگاهها تلاش می‌کند.» معصومه ابتکار، معاون امور زنان و خانواده همچنین از تهیه و طراحی آئین نامه^{۱۱}

۴۹. عصر ایران

۵۰. ایستا

۵۱. ایستا

۵۲. ایرنا

۵۳. ایستا

۵۴. خانه ملت خبرگزاری مجلس شورای اسلامی

۵۵. مرکز پژوهش‌های مجلس

۵۶. جوان آنلاین

چاره‌ای که تاکنون تنها به تصویب کلیات طرحی^{۵۷} در کمیسیون فرهنگی مجلس منجر شده است. در حالی که دفتر امور زنان دولت یازدهم^{۵۸} در اطلاع رسانی در مورد پیگیری‌های نمایندگان مجلس مشارکت داشت اما از زمانی که معصومه ابتکار مسئولیت معاونت رئیس جمهور در امور زنان و خانواده را بر عهده گرفته، کمترین مشارکتی از سوی او در این زمینه دیده نشده است.

«ایجاد فضای آزاد به منظور فعالیت مستقل نهادهای مدنی، صدور مجوز برای کنشگران حوزه زنان و رفع نگاه امنیتی نسبت به این فعالیت‌ها» نیز از جمله درخواست‌های فعالان زن از حسن روحانی، رئیس دولت دوازدهم بود که در مدت ریاست جمهوری وی برآورده نشد: از بازداشت فعالان مدنی^{۵۹} در شهرهای مختلف تا بازداشت زنانی که در روز جهانی زن^{۶۰} سال ۹۶ در تجمعی مسالمت آمیز در مقابل وزارت کار تجمع کردند تا نسبت به تبعیض علیه زنان کارگر اعتراض کنند. در این میان خبرهایی نیز از بازداشت، محاکمه و صدور حکم برای برخی از فعالان زن در پی شرکت در ورک شاپ‌هایی خارج از کشور^{۶۱} منتشر شد. در پی این بازداشت‌ها معصومه ابتکار از بررسی این موضوع^{۶۲} در هیات

۵۷. اطلاعات

۵۸. رادیو فردا

۵۹. هرانا

۶۰. بیرونیوز فارسی

۶۱. کمیسیون حقوق بشر ایران

۶۲. پایگاه خبری و اطلاع رسانی روکنا

دولت خبر داد، بدون این که دولت حسن روحانی واکنشی به آن نشان دهد.

حسن روحانی در راستای اجرای خواسته فعالان زن در جهت «رفع نابرابری‌ها در پوشش ورزش زنان در رسانه ملی» در سخنرانی خود در جمع ورزشکاران گفت: «چه اشکالی دارد تلویزیون مسابقات زنان و دختران ما را پخش کند؟^{۶۳}

این سخنان سرآغاز تلاش‌های معاونت امور زنان وزارت ورزش بود که چندی بعد اعلام کرد در تلاش است تا حق پخش مسابقات بانوان در شبکه ورزش^{۶۴} را بگیرد. تلاشی که تا حدی به ثمر رسید و برخی مسابقات مهم ورزشی زنان، از شبکه ورزش پخش شد. با این همه مهم‌ترین مسابقات زنان ایرانی، فینال بازی‌های آسیایی که در آن تیم فوتسال زنان ایران قهرمان آسیا شد، از تلویزیون سراسری پخش نشده و سانسور شد. معاون وزارت ورزش ایران^{۶۵} گفت که «ایران نمی‌تواند برای پخش یک مسابقه ورزشی ارزش‌های خود را زیر پا بگذارد».

با این که چند مسابقه زنان از تلویزیون سراسری پخش شد، دولت روحانی پس از ۵ سال، هنوز نتوانسته است شرایط حضور آزادانه زنان در ورزشگاه‌ها را فراهم کند. این در حالی است که برابری خواهان، کنشگران حوزه ورزش زنان و علاقمندان به تماشای بازی‌ها در استadiومها، همچنان و به‌ویژه در آستانه هر بازی مطالبه خود را بیان می‌کنند

۶۳ . ایستا

۶۴ . خبرگزاری دانشگاه آزاد اسلامی آنا

۶۵ . رادیو زمانه

اختصاص حداقل ۳۰ درصد از کابینه دولت دوازدهم به وزرا و معاونان زن

با این که اختصاص ۳۰ درصد از پست‌های مدیریتی به زنان در برنامه ششم توسعه^{۶۶} مطرح شده اما این وعده بارها و بارها در سخنان حسن روحانی و معاون امور زنان، معصومه ابتکار تکرار شده است. معصومه ابتکار اسفند سال ۹۶ در ارائه آخرین آمار حضور زنان در پست‌های مدیریتی^{۶۷} گفت: «طی شش ماه گذشته هفت معاون وزیر جدید و ۴۶ مدیرکل زن در دولت به کار گرفته شده‌اند که این روند قابل قبولی است.»

پیش از این اما خانم ابتکار گفته بود که برای رسیدن به سقف اختصاص ۳۰ درصد پست‌های مدیریتی به زنان، چهار سال^{۶۸} فرصت هست. در این میان وزیر کشور دولت روحانی نیز وعده داد که این وزارت‌خانه «تلash می‌کند»^{۶۹} استاندار زن داشته باشد. تلاشی که تاکنون به ثمر نرسیده است. بر اساس آمار سازمان ملل، تنها حدود ۱۰ درصد از اعضای دولت ایران را زنان تشکیل می‌دهند.

در حالیکه تنها حدود ۱۰ درصد از اعضای دولت ایران را زنان تشکیل می‌دهند و اختصاص ۳۰ درصد از پست‌های مدیریتی به زنان در برنامه ششم توسعه و در وعده روحانی و گفته‌های ابتکار مطرح شده، آخرین آمار حضور زنان در پست‌های مدیریتی پیشرفت چشمگیری در این زمینه نشان نمی‌دهد

۶۶. سازمان حفاظت از محیط زیست

۶۷. انتخاب

۶۸. رادیو فردا

۶۹. دوپیوهله

بخش سوم : دولت، طرح‌ها و لوايح مربوط به حوزه زنان

آغاز به کار دوره دهم مجلس شورای اسلامی در خرداد ماه ۹۵، فرصتی جدید را برای دولت حسن روحانی و معاونت امور زنان آن فراهم آورد تا از پشتیبانی فراکسیون زنان مجلس، به عنوان پرتعدادترین فراکسیون زنان در تاریخ مجلس شورای اسلامی بهره ببرد. این فراکسیون که تعداد اعضای آن به ۱۷ تن رسیده است، با گذشت زمان، پیش‌روی در حوزه زنان را از معاونت امور زنان گرفت و خود به طور مستقل بر روی لوايحة و اصلاحيه‌هایی برای بهبود وضعیت زنان کار کرد.

هرچند شهریندخت مولاوردی تقریباً در مورد تمامی لوايحة و طرح‌های مربوط به حوزه زنان در مجلس گفت و گوهای خبری ترتیب می‌داد و اطلاع‌رسانی می‌کرد، تاثیرگذاری معاونت تحت نظر او تنها در حیطه اطلاع‌رسانی محدود ماند و کمترین نشانه‌ای از دخالت موثر این معاونت در ارائه طرح‌ها و لوايحة وجود ندارد.

اصلاح قانون گذرنامه

با وجود خواست عمومی از دولت روحانی برای تغییر قانون گذرنامه و رفع نیاز زنان به اجازه همسر برای خروج از کشور، سرانجام طرحی برای کسب اجازه خروج زنان فرهیخته و نه همه زنان، در مواردی که شوهر به آنها اجازه خروج نمی‌دهد در مجلس مورد بررسی قرار گرفت

در ۲۵ تیرماه ۹۷، ۱۷ عضو فراکسیون زنان مجلس طرح اصلاح قانون گذرنامه با قید دو فوریتی را امضا و تقديم هیأت رئیسه مجلس کردند تا «امکان حضور بانوان فرهیخته در مجامع بین‌المللی تسهیل شود».

به گفته فاتمه ذوالقدر^۷، بر اساس طرح اصلاح بند ۳ ماده ۱۸ قانون گذرنامه که نام دیگر آن طرح اصلاح قانون گذرنامه در راستای تسهیل امکان خروج زنان ایرانی است به زنان ورزشکار، نخبگان یا هنرمند یا غیره که دارای شرایط ویژه هستند، اجازه داده می‌شود که بدون اجازه همسر یا قیم و با اجازه دادگستری از کشور خارج شوند. این طرح در حالی مطرح شد که طبق بند ۳ ماده ۱۸ قانون گذرنامه جمهوری اسلامی صدور گذرنامه برای زنان شوهردار منوط به رضایت همسر آن‌هاست. بررسی این طرح پس از آن آغاز شد که همسر کاپیتان تیم ملی فوتسال زنان به او اجازه خروج از کشور برای شرکت در مسابقات رانداد. با طرح این موضوع در مجلس، هشت ورزشکار زن از ممنوع‌الخروجی خود خبر دادند.

این طرح در مرداد ۹۷ در کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی تصویب شد. به گفته طیبه سیاوشی^۸، نماینده مجلس، در صورت تصویب این طرح در صحن علنی مجلس، زنانی که می‌خواهند در همایش‌های علمی، فرهنگی، ورزشی و مانند آنها شرکت کنند، در مواردی که شوهر به آنها اجازه خروج نمی‌دهد، می‌توانند با اجازه مراجع ذیربیط یا در غیر این صورت دادستانی از کشور خارج شوند. بسیاری از فعالان حقوق بشر و برابری جنسیتی این طرح را عامل تبعیض دیگری در بین زنان ایرانی قلمداد می‌کنند و آن را پیش‌رفتی حقوقی برای برابری جنسیتی نمی‌دانند.

هر چند قانون تسهیل شرایط تابعیت برای فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی در سال ۱۳۸۵ به تصویب رسید^{۷۲} اما اعضای فراکسیون زنان مجلس دهم با ارائه پیشنهاداتی تلاش کردند تا این روند را تسهیل کنند. براساس مصوبه کمیسیون شوراهای امور داخلی مجلس^{۷۳} براساس قانون مصوب سال ۸۵ برای تابعیت فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی باید پس از ۱۸ سالگی تا یک سال اقدام شود اما در مصوبه کمیسیون شوراهای مقرر شد مشمولین این حکم که به ۱۸ سالگی رسیده‌اند تا سال ۱۴۰۴ برای تقاضای تابعیت ایرانی اقدام کنند.

براساس دیگر مصوبه کمیسیون شوراهای فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی که در ایران متولد می‌شوند و ازدواج والدینشان با رعایت ماده ۱۰۶۰ قانون مدنی و ثبت شده باشد بعد از رسیدن به ۱۸ سالگی تا ۲۵ سالگی می‌توانند بدون رعایت شرط سکونت در ایران تابعیت ایرانی بگیرند. طبق مصوبه دیگر کمیسیون شوراهای فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی که در ایران متولد شده‌اند تا سن ۱۸ سالگی از کلیه حقوق شهروندی مثل حق آموزش، بهداشت و غیره بهره مند می‌شوند و کارت اقامت آنها در این مدت به منزله شناسنامه خواهد بود.

با همه تلاش‌های فراکسیون زنان و معاونت امور زنان ریاست جمهوری، تا زمان تهیه این گزارش در مرداد ۹۷، این مصوبات کمیسیون شوراهای در صحن علنی مجلس به تصویب نرسیده است.

تسهیل شرایط تابعیت برای فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی

۷۲. مرکز پژوهش‌های مجلس

۷۳. خانه ملت خبرگزاری مجلس شورای اسلامی

لایحه منع خشونت علیه زنان

پرونده اسیدپاشی‌های اصفهان در حالی مختومه اعلام شد که اخبار تجاوز به زنان در جای جای کشور به گوش می‌رسد و همچنان خبری از لایحه منع خشونت علیه زنان نیست

جز اظهارنظرهای مطبوعاتی مخصوصه ابتکار و شهیندخت مولادری، مهمترین عملکرد معاونت‌های امور زنان دولت‌های حسن روحانی، بازنویسی لایحه منع خشونت علیه زنان بود، لایحه‌ای که اهمیت تصویب آن در سال ۹۳ در پی وقوع اسیدپاشی‌های اصفهان^{۷۴} به طور جدی‌تری مطرح شد. در جریان این اسیدپاشی‌ها، حداقل چهار زن جوان مورد حمله قرار گرفتند که شدت جراحات یک مورد منجر به مرگ یکی از آن‌ها شد. انتشار خبر اسیدپاشی در اصفهان، امنیت مردم شهرها را مختل کرد و زنان و دختران کمتر در معابر عمومی حضور می‌یافتنند.

زمان وقوع اسیدپاشی‌ها، سه سال از تدوین لایحه منع خشونت علیه زنان در معاونت امور زنان دولت محمود احمدی‌نژاد می‌گذشت. این لایحه ابتدا در ۵ فصل و ۹۳ ماده تدوین شد اما بعد از شش بار ویرایش در آذر سال ۹۱ به ۵ فصل و ۸۱ ماده تغییر پیدا کرد. با پایان دولت محمود احمدی‌نژاد، لایحه به معاونت امور زنان دولت حسن روحانی واگذار شد تا بار دیگر بازنگری شود. بازنگری که این بار گروههایی از فعالان مدنی و حقوقدانان زن نیز در آن مشارکت داشتند.

آن گونه که معاونت امور زنان ریاست جمهوری اعلام کرد این لایحه در ۵ فصل و ۱۰۰ ماده^{۷۵} به منظور جلوگیری از بی‌عدالتی در روابط خانوادگی و رفع ظلم و تعدی نسبت به زنان در عرصه خانواده، نیز پیش‌بینی راهکارها و ضمانت‌های قانونی و جلوگیری از افراط و تفریط در این زمینه تدوین شد. اما پس از ارائه این لایحه از سوی دولت روحانی به قوه قضائیه، اکنون بیش از چهار سال است که در قوه قضائیه جمهوری اسلامی در حال بازنگری است.

وی همچنین خبر داد که «۵۰ ماده باقی مانده این لایحه به همراه سند پشتیبان فقهی به قوه قضائیه ارجاع شد تا به امضای معاون حقوقی قوه قضائیه و سپس به دست ریاست قوه قضائیه برسد».

ذیح الله خدائیان، معاون حقوقی قوه قضائیه از

مشکلات دیگری در این لایحه نیز خبر داده است.

به گفته او آسیب اساسی این لایحه «جرائم انگاری» وسیع آن است، به گونه ای که برخی مواد آن به طور متوسط بیش از ۲۰ جرم جدید را جرم انگاری کرده است. با این که معصومه ابتکار، معاون دولت دوازدهم در امور زنان و خانواده همچنان تاکید می کند لایحه تأمین امنیت زنان در برابر خشونت را با جدیت پیگیری می کند^{۷۹}، اما پروانه سلحشوری،

نماینده مجلس، می گوید این لایحه برای تایید به دفتر علی خامنه‌ای^{۸۰} فرستاده شده است، جایی که دیگر احتمال پیگیری معصومه ابتکار بسیار کمتر است.

پیش از این که لایحه منع خشونت علیه زنان به سرانجام برسد، پرونده اسیدپاشی اصفهان در تیرماه ۹۷ مختومه اعلام شد^{۸۱}.

مرضیه ابراهیمی/از قربانیان اسید پاشی اصفهان/عکس از مکان شفیعی

به گفته شهیندخت مولوردی، قوه قضائیه دلیل مسکوت ماندن چند ماهه این لایحه را «بسیار زیاد بودن مجازات حبس در آن^{۷۶} ذکر کرده است. اما تنها زیاد بودن مجازات حبس در این لایحه دلیل بر متوقف ماندن آن در قوه قضائیه نیست. چنان که زهرا آیت‌الله‌ی

رئیس شورای فرهنگی- اجتماعی زنان در سرمقاله روزنامه کیهان^{۷۷}، این لایحه را «لایحه حمایت از روپیان» نامید و نوشت: «تجربه نشان داده که بهترین نوع حمایت از زنان آن است که حمایت از زنان را به مردان خانواده بسپاریم. پدر، همسر، برادر، پدربرزگ، پدر همسر و محارمی که قدرت حمایت و دفاع از زن را دارند». وی همچنین خبر داد که قوه قضائیه ۴۱ ماده از مواد این لایحه را حذف کرده است.

اشرف گرامی زادگان مشاور حقوقی معاونت امور زنان و خانواده در گفت و گوب روزنامه شرق^{۷۸} دلیل حذف این ۴۱ ماده را تکراری بودن این مواد با قانون مجازات اسلامی و قانون آیین دادرسی دانست که به گفته او زمان تدوین این لایحه هنوز به تصویب نهایی نرسیده بود. به گفته خانم گرامی زادگان («این کار هم در قوه قضائیه زیر نظر ۱۸ قاضی انجام شد»).

۷۹. مهرنیوز

۸۰. آفتاب‌نیوز

۸۱. رادیو فردا

۷۶. ایلنا

۷۷. کیهان

۷۸. روزنامه شرق

از سال ۱۳۶۸ که جمهوری اسلامی ایران برای اولین بار بر آن شد تا برنامه‌ای مدون برای توسعه کشور تدوین کند تا سال ۱۳۹۵، که ششمین برنامه توسعه ایران به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید، تغییرات زیادی نه تنها در کل این برنامه بلکه به طور خاص در دیدگاه این برنامه نسبت به زنان ایجاد شده است.

برنامه‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران^{۸۲}، به مجموعه برنامه‌های میان‌مدتی گفته می‌شود که به صورت ۵ ساله و توسط دولت وقت تنظیم می‌شود و به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسد. در پنجمین اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی^{۸۳} کشور، مهم‌ترین موضوع حوزه زنان، در زیر گروه جمعیت، خطوط کلی سیاست تحدید موالید کشور تعریف شده بود. بنده که براساس آن «کاهش باروری عمومی زنان تا حد ۴ نوزاد و نرخ رشد طبیعی ۲/۳ درصد در سال ۱۳۹۰ مهم‌ترین هدف‌های درازمدت سیاست تحدید موالید کشور خواهد بود.»

براساس این برنامه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به عنوان مجری این سیاست موظف شد تا با همه توان و امکانات خود، به طور متوسط ۲۴ درصد از زنان و مادران واقع در مقاطع سنی بالقوه باروری را در سال‌های ۶۸ تا ۷۲ تحت پوشش برنامه تنظیم خانواده قرار دهد، «تا از تولید یک میلیون مولود ناخواسته در طول این برنامه جلوگیری شود.»

بخش چهارم: زنان در برنامه ششم توسعه

شهیندخت مولاوردی در همایش زنان در مسیر توسعه اجتماعی

۸۲. ویکی‌پدیای فارسی

۸۳. مرکز پژوهش‌های مجلس

بدین ترتیب سایر عوامل رشد اجتماعی زنان زیر گروه همین بند قرار گرفت:

- بالا بردن سطح سواد و دانش عمومی افراد جامعه و بخصوص افزایش ضریب پوشش تحصیلی دختران لازم التعلیم
- اعتلاء موقعیت زنان از طریق تعمیم آموزش و افزایش زمینه‌های مشارکت زنان در امور اقتصادی - اجتماعی جامعه و خانواده
- ارتقاء سطح سلامت افراد جامعه و کاهش مرگ و میر مادران و کودکان
- لغو کلیه مقررات مشوق رشد جمعیت و اتخاذ تدابیر متناسب با سیاست تحدید موالید کشور

در بخش دیگری از این برنامه همچنین به موضوع «مشارکت بیشتر زنان در امور اجتماعی، فرهنگی، آموزشی و اقتصادی با حفظ شئونات خانواده و ارزش‌های متعالی شخصیت اسلامی زن» اشاره شده بود.

تدوین برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور^{۸۴} پس از تشکیل اولین^{۸۵} دفتر امور زنان نهاد ریاست جمهوری در سال ۱۳۷۰ آغاز شد. شاید به دلیل آغاز فعالیت سازمان‌های غیردولتی زنان و اثرگذاری آنها بر این نهاد بود که این بار موضوع زنان نه فقط در ذیل موضوع کنترل جمعیت، بلکه در بخش «خط مشی‌های اساسی» با هدف «تلاش در جهت تحقق عدالت اجتماعی» مطرح شد.

در این قانون همچنین بر «آموزش آگاهی بانوان در مقاطع سنی بالقوه باروری، در زمینه مزیت‌های کنترل باروری» تاکید شده بود.

در حالی که هر دو برنامه اول و دوم در دولت‌های هاشمی رفسنجانی^{۸۶} تدوین شد، برنامه سوم توسعه^{۸۷} در سال ۱۳۷۹ و در دولت محمد خاتمی^{۸۸}، زمانی شکل گرفت که «دفتر امور زنان نهاد ریاست جمهوری» به «مرکز مشارکت امور زنان» تبدیل شده بود. از همین رو در ماده ۱۵۸ این برنامه، مرکز امور مشارکت زنان ریاست جمهوری موظف شد تا برای «ایفای نقش مناسب زنان در توسعه کشور و تقویت نهاد خانواده» متعهد شود. در برنامه سوم توسعه مسائل زنان تنها در دو بند مورد توجه قرار گرفته است، یک ماده در مورد مسوولیت‌های مرکز مشارکت امور زنان و ماده دوم تاکید بر «تقویت نهاد خانواده و جایگاه زن در آن».

۸۴. مرکز پژوهش‌های مجلس

۸۵. ایستانا

۸۶. ویکی‌پدیای فارسی

۸۷. مرکز پژوهش‌ها

۸۸. ویکی‌پدیای فارسی

معیشتی، سلامت و مشاغل، به مباحثی چون توسعه تعاملات بین‌الملل در حوزه زنان و اصلاح ساختارهای تشکیلاتی و سازمانهای مردم‌نهاد و پژوهش، که در برنامه‌های قبلی به آن توجه نشده بود، نیز پرداخته شده است.

برنامه ششم توسعه^{۹۱} در حالی در دولت حسن روحانی تدوین شد که هم معاونت امور زنان دولت حسن روحانی تصویری متفاوت از معاونت‌های پیشین از خود ارائه داده بود و هم بنا بود لایحه‌ای در مجلسی به تصویب بررسد که پرتعدادترین فراکسیون زنان می‌توانست از آن حمایت کند. شاید همین یک دست بودن دیدگاه‌های عمدۀ زنان نماینده مجلس با معاونت امور زنان سبب شد که نگاه برنامه ششم

توسعه به مسائل زنان یکی از مناقشه‌برانگیزترین مباحث این قانون باشد. در حالی که در این لایحه تنها دو ماده به طور مستقل به مسائل زنان می‌پرداخت، اما متقدان بیش از هرچیز به کلمات به کار رفته در ارتباط با زنان خصوصاً «عدالت جنسیتی» در این قانون پرداختند و آنها را «الفاظ دهنپرکن^{۹۲}» نامیدند که امکان تخلف را فراهم می‌کند.

در برنامه چهارم توسعه^{۹۳} که این بار هم توسط دولت محمد خاتمی تدوین شد، هم حجم موادی که به زنان اختصاص داشت به طور چشم‌گیری افزایش یافته بود و هم رویکرد متفاوتی از منظر جنسیت برگزیده شده بود.

براساس مواد این قانون، دولت موظف شد با «هدف تقویت نقش زنان در جامعه، توسعه فرصت‌ها و گسترش سطح مشارکت آنها» اقداماتی را انجام دهد. یکی از مهم‌ترین نکات برنامه چهارم، اولویت دادن به زنان است. به عنوان مثال در بند الف ماده ۱۱۱ توجه به ترکیب جنسیتی نیروی کار و اولویت تجهیز مدارس دخترانه، در ماده ۵۲، اولویت آموزش ضمن خدمت زنان در

دستگاه‌های دولتی و نیز تأکید بر تدوین و تصویب طرح جامع توامندسازی و حمایت از حقوق زنان نگاه خاص قانون برنامه چهارم توسعه به زنان را نشان می‌دهد.

برنامه پنجم توسعه^{۹۴} تفاوت‌های مشخصی در حوزه نگرش و برنامه‌ریزی برای زنان داشت. در این برنامه علاوه بر تکرار عنوانی همچون توجه به بازنگری قوانین و تقویت جایگاه زنان در همه عرصه‌های اجتماعی و امور اقتصادی،

طیبه سیاوشی شاه عنایتی/ غاینده اصلاح طلب مردم استان تهران در مجلس دهم

۹۱. سازمان حفاظت از محیط زیست

۹۲. رجاییز

۹۳. مرکز پژوهش‌های مجلس

۹۴. سازمان انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی برق (ساتبا)

در برنامه ششم توسعه موضوع زنان در هفت ماده و بند
مورد توجه قرار گرفت:

ماده ۲- اشتغال، نظام عادلانه پرداخت، رفع
تبیعیض، توانمندسازی محرومان و فقرا با اولویت
زنان سرپرست خانوار

ماده ۷۰ بند الف- پوشش بیمه سلامت برای تمامی
جمعیت کشور- از جمله زنان - اجباری است

ماده ۷۴- در استقرار سامانه پرونده الکترونیکی
سلامت ایرانیان، رعایت جهات شرعی از جمله
محرم و نامحرم ضروری دانسته شده

ماده ۸۰ بند ت- تهیه و اجرای کامل طرح جامع
توانمندسازی زنان سرپرست خانوار طبق قوانین و
مصطفبات شورای اجتماعی

ماده ۱۰۱- تقویت نهاد خانواده و جایگاه زن در آن و
استیفاده حقوق شرعی و قانونی زنان در همه عرصه‌ها و
اعمال رویکرد عدالت جنسیتی بر مبنای اصول اسلامی
درسیاست‌ها و ارزیابی براساس شاخص‌های ابلاغی
«ستاد ملی زن و خانواده» شورای انقلاب فرهنگی

ماده ۱۰۲- تقویت و تحکیم جامعه‌ای خانواده محور و
تقویت و تحکیم و تعالی خانواده و کارکردهای اصلی آن با
رعایت شاخص‌های الگو و سبک زندگی اسلامی - ایرانی

ماده ۱۰۳ بند ب- وزارت تعاون مکلف است برای
تحکیم خانواده، طرح ایجاد بیمه اجتماعی زنان
خانه‌دار حداقل دارای ۳ فرزند را فراهم کند.

دستور اجرای برنامه
ششم توسعه در
تیرماه سال ۹۶ توسط
حسن روحانی صادر
شد و در ۳۰ مرداد ماه
۹۶ یکی از مهم‌ترین
شعارهای حسن
روحانی در دوران
تبلیغات انتخاباتی اش
در تبصره الحقیقی
شورای عالی اداری به
قانون تبدیل شد. در
تبصره ۲ الحقیقی به
ماده ۵ آمده است:
«تا پایان برنامه ششم
توسعه نسبت مدیران
زن در پست‌های
مدیریتی به ۳۰ درصد
افزایش یابد.»

در حالی که دستور اجرای برنامه ششم توسعه در تیرماه سال ۹۶ توسط حسن روحانی صادر شد^{۹۳}، در ۳۰ مرداد ماه ۹۶ یکی از مهم‌ترین شعارهای حسن روحانی در دوران تبلیغات انتخاباتی اش در تبصره الحقی شورای عالی اداری^{۹۴} به قانون تبدیل شد. در تبصره ۲ الحقی به ماده ۵ آمده است: «تا پایان برنامه ششم توسعه نسبت مدیران زن در پست‌های مدیریتی به ۳۰ درصد افزایش یابد.»

بدین ترتیب شعار انتخاباتی حسن روحانی به قانونی تبدیل شد که معاونت امور زنان ریاست جمهوری بیش از هر یک از مواد و بندهای قانون برنامه ششم توسعه آن را پیگیری می‌کند و خبرهای مربوط به انتصاب زنان در ادارات دولتی را منتشر می‌کند.

در زمان تدوین این گزارش، در مرداد سال ۱۳۹۷، با این که یک سال از تصویب و ابلاغ این قانون می‌گذرد، تاکنون تنها برخی از وزارت‌خانه‌های دولت حسن روحانی برای اجرای این قانون تلاش کرده‌اند. جداول زنان منتخب در پست‌های دولتی در ادامه می‌آید.

مدیران زن در دولت روحانی در سطح ملی

نام	محل فعالیت	ارگان منصوب کننده
معصومه ابتکار	معاون رئیس جمهور در امور زنان و خانواده	رئیس جمهور
لعیا جنیدی	معاون حقوقی رئیس جمهور	رئیس جمهور
شهیندخت مولاوردی	دستیار رئیس جمهور در امور حقوق شهروندی	رئیس جمهور
مرضیه شاهدایی	قائم مقام وزیر نفت	وزارت نفت
افسانه نادی پور	دستیار وزیر در حقوق شهروندی	وزارت امور خارجه
فاطمه دادگر	مدیر کل اموال دولتی و اوراق بهادر	وزارت امور اقتصاد و دارایی
فریبا مرادی	عضو هیأت مدیره شرکت ملی پست	وزارت ارتباطات
مریم حضرتی	معاون پرستاری	وزارت بهداشت
فاطمه مهاجرانی	رئیس مرکز ملی پرورش استعدادهای درخشان	وزارت آموزش و پرورش
ژیلا سجادی	رئیس مؤسسه آموزشی علمی وزارت کشور	وزارت کشور

مدیران ارشد زن در سطح استان ها

استان	ارگان منصوب کننده	محل فعالیت	نام
زنجان	وزارت آموزش و پرورش	رئیس آموزش و پرورش زنجان	مریم رشتچی
تهران	وزارت امور اقتصاد و دارایی	مدیرکل امور اقتصادی و دارایی تهران	فرزانه دهنادی
قزوین	وزارت جهاد کشاورزی	رئیس سازمان جهاد کشاورزی قزوین	فاطمه خمسه
گیلان	وزارت ورزش و جوانان	مدیرکل ورزش و جوانان گیلان	مریم بخشی
گیلان	سازمان استاد و کتابخانه ملی	مدیر سازمان استاد و کتابخانه های ملی گیلان	ژاله حساسخواه
گیلان	وزارت امور اقتصاد و دارایی	سپریست حوزه نظارت گمرکات گیلان	ویدا شفقتی
گلستان	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	مدیرکل فرهنگ و ارشاد اسلامی گلستان	عادله کشمیری
اصفهان	سازمان بهزیستی	مدیرکل بهزیستی اصفهان	مرضیه فرشاد
اصفهان	وزارت ورزش	ریاست دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	طاهره چنگیز
یزد	وزارت ارتباطات	مدیرکل وزارت ارتباطات یزد	اکرم فدآکار
خوزستان	وزارت کشور	فرماندار کارون	معصومه خنفری
کردستان	سازمان حفاظت محیط زیست	مدیرکل حفاظت محیط زیست کردستان	فریبا رضایی
کهگلويه و بويراحمد	وزارت کشور	سپریست موقت فرمانداری دنا	نادیا صداقت
کهگلويه و بويراحمد	وزارت جهاد و کشاورزی	مدیر صنایع کشاورزی دنا	زهرا حبیبی

مدیران میانی زن در سطح استان ها

استان	ارگان منصوب کننده	محل فعالیت	نام
گلستان	وزارت آموزش و پرورش	رئیس آموزش و پرورش گرگان	بهجت تربتی نژاد
گلستان	وزارت رفاه و کار	سپریست تأمین اجتماعی آق قلا	فریبا صحنه
هرمزگان	وزارت کشور	رئیس مرکز خدمات سرمایه گذاری هرمزگان	نوشین معلمی
اصفهان	وزارت کشور	بخشدار مرکزی شهر شاهین شهر	شهناز باقریان جزی
مازندران	وزارت کشور	معاون اداره کل امور انتخابات مازندران	اکرم صمدی
مازندران	سازمان بهزیستی	رئیس اداره بهزیستی آمل	کبری اسفندیاران
بوشهر	وزارت آموزش و پرورش	رئیس آموزش و پرورش منطقه آبخیز	اکرم پاپری
سمنان	وزارت جهاد کشاورزی	رئیس اداره منابع طبیعی شهرستان سمنان	معصومه منظمی
کهگلويه و بويراحمد	سازمان بهزیستی	معاون مشارکت های مردمی بهزیستی	پریوش نقدي
کردستان	وزارت کشور	معلوم توسعه فرمانداری سنندج	شهلا شالپوش
کردستان	وزارت بهداشت	مدیر شبکه بهداشت و درمان شهرستان کامران	آوات کریمی
آذربایجان غربی	وزارت کشور	رئیس اداره سیاسی فرمانداری ارومیه	شهین محمدی نژاد
خراسان شمالی	وزارت کشور	دهیار روستای چال تلپک	طاهره محمدی
ایلام	وزارت جهاد و کشاورزی	رئیس اداره دامپزشکی مهران	فاطمه احمدی
سیستان و بلوچستان	وزارت جهاد و کشاورزی	سپریست اداره منابع طبیعی شهرستان هامون	منیر دهمردہ

بخش پنجم: انتخاب و عملکرد معاونت امور زنان و خانواده

مولاوردی که پیش از این معاونت امور بین‌الملل مرکز مشارکت امور زنان دولت محمد خاتمی را بر عهده داشت، در مدت مسئولیت خود تلاش کرد تا ارتباط با رسانه‌ها استفاده کند. همین سبب شد تا او بیش از این که چهره‌ای موثر در بهبود وضعیت زنان باشد، به معاون پرحاشیه دولت یازدهم تبدیل شود

از ۱۶ مهرماه سال ۹۲ که شهیندخت مولاوردی به عنوان معاون امور زنان و خانواده دولت یازدهم^{۹۵} حسن روحانی انتخاب شد، نام او جایگاهی ویژه در رسانه‌ها پیدا کرد.

او که از آغاز انتصاب خود تلاش کرد تا بحث «عدالت جنسیتی» را جایگزین برابری جنسیتی کند، از همان ابتدا با واکنش تند آیت‌الله خامنه‌ای روبرو شد. فروردین سال ۹۵ آیت‌الله خامنه‌ای تاکید کرد^{۹۶}: «منوعیت زنان از تحصیل در برخی از رشته‌ها ضد عدالت نیست و برابری جنسی زن و مرد حرف غلط غربی‌هاست. همین سخنان ابزار دست مخالفانی^{۹۷} شد که با هرگونه اقدام شهیندخت مولاوردی مخالفت کنند او را به «تمایل به سیاست چندین ده‌ساله کنوانسیون‌ها و الحقیقات و سازمان‌های زنان» متهم نمایند.

مولاوردی که پیش از این معاونت امور بین‌الملل مرکز مشارکت امور زنان دولت محمد خاتمی به ریاست زهراء شجاعی را بر عهده داشت، در مدت مسئولیت خود تلاش کرد تا از ابزار ارتباط با رسانه‌ها استفاده کند. همین سبب شد تا او بیش از این که چهره‌ای موثر در بهبود وضعیت زنان باشد، به معاون پرحاشیه حسن روحانی تبدیل شود.

او که پس از قرارگرفتن «عدالت جنسیتی» در متن برنامه ششم توسعه مورد سوال رسانه‌ها قرار گرفته بود، در گفت و گوهایی که برای روش‌تر شدن این اصطلاح انجام می‌داد نکاتی را مطرح می‌کرد که حتی پرنگتر از موضوع اصلی جلوه می‌کرد.

۹۵. پایگاه اطلاع‌رسانی ریاست جمهوری

۹۶. رادیوزمانه

۹۷. وطن امروز

او در گفت و گویی در مورد ۲۰ صفحه شاخص عدالت جنسیتی^{۹۸}، گفت: «ما روستایی را در سیستان و بلوچستان داریم که تمامی مردان آن روستا اعدام شده‌اند.» جمله‌ای که پای او را برای دفاع در برابر اتهام نشر اکاذیب به دادگاه^{۹۹} کشاند. اما این تنها باری نبود که معاون امور زنان حسن روحانی در دولت یازدهم به دادگاه رفت، پس از انتشار مطلبی که مولادری آن را توهین آمیز خواند، در مجله یالثارات، وی علیه این نشریه شکایت کرد. در پاسخ اما یالثارات، با ادبیات زنندگانی^{۱۰۰} از شهیندخت مولادری یاد کرد. با این همه اتهام توهین به اشخاص، علیه نشریه یالثارات پذیرفته نشد^{۱۰۱}.

فروردين ماه سال ۹۵ انتشار خبری به نقل از شهیندخت مولادری درباره عقیمسازی زنان کارت خواب^{۱۰۲} واکنش‌های زیادی را به دنبال داشت. هرچند او بعدها بارها تایید کرد^{۱۰۳} که چنین عقیده‌ای ندارد. حاشیه‌سازی‌های بعدی درباره شهیندخت مولادری از یک کلیپ کوتاه که در کانال‌های تلگرامی اصولگرایان انتشار یافت، آغاز شد. در یک کلیپ یک دقیقه‌ای^{۱۰۴} فاطمه آlia، نماینده مجلس نهم، مدعی شد که معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری در یک کار مشترک با صندوق جمعیت سازمان ملل، زنان مطلقه را برای کار به آنتالیا می‌فرستد. در پاسخ مولادری گفت که ادعای دروغ^{۱۰۵} اعزام زنان مطلقه به آنتالیا را از طریق قوه قضائیه پیگیری می‌کند.

۹۸. خبرگزاری مهر

۹۹. رادیوزمانه

۱۰۰. یالثارات

۱۰۱. رادیوزمانه

۱۰۲. پایگاه خبری فرهنگ انقلاب اسلامی

۱۰۳. ایرنا

۱۰۴. العالم

۱۰۵. ایلنا

با همه فراز و نشیب های معاونت امور زنان در دولت یازدهم، این معاونت در پایان فعالیت دولت یازدهم لیست بلند بالایی^{۱۰۶} از فعالیت های خود را منتشر کرد؛ فعالیت هایی که به گفته منتقدان کمتر تاثیری در بهبود وضعیت زنان ایران داشته و بیشتر در حد پیشنهاد باقی ماند.

این معاونت در حمایت از زنان شاغل پیشنهادهایی را در حوزه استخدامی زنان شاغل ارائه کرده بود که در لایحه استخدامی^{۱۰۷} که دولت حسن روحانی به مجلس فرستاد، لحاظ نشد. لایحه تأمین امنیت زنان در برابر خشونت در حالی در زمرة عملکرد این معاونت قرار گرفت که این لایحه تا یک سال پس از آغاز به کار دولت دوازدهم نیز به نتیجه نرسید.

از تیرماه سال ۹۴ در جریان بازی های جهانی والیبال که اعلام شد زنان نمی توانند به تماشای این بازی ها بروند، موجی از اعتراض به راه افتاد. در این میان شهیندخت مولاوردی اعلام کرد پس از ۳۶ سال نظام جمهوری اسلامی باید درباره موضوع حضور زنان در ورزشگاهها چاره ای بیندیشد.^{۱۰۸}

هم زمان اعلام شد که دولت به احترام مراجع^{۱۰۹}، موضوع حضور زنان در ورزشگاهها را پیگیری نکرده است. تا پایان مسؤولیت مولاوردی در معاونت امور زنان، هیچ تغییری در این زمینه ایجاد نشد.

اصلاح قانون گذرنامه و خروج زنان از کشور نیز از مواردی بود که معاونت امور زنان دولت یازدهم در مورد آن اطلاع رسانی گسترده ای داشت. این طرح اگرچه در مجلس شورای اسلامی و از سوی نمایندگان پیگیری می شود، اما با حمایت معاونت امور زنان همراه بود. مهرماه سال ۹۲ بود که با وجود مخالفت فعالان حقوق کودکان لایحه حمایت از کودکان (بی سرپرست و بدسرپرست)^{۱۱۰} با ماده جنجالی ۲۷ که در آن اجازه ازدواج سرپرست با فرزند خوانده داده می شود تصویب شد. در همان بدو شروع به کار معاونت امور زنان دولت یازدهم، شهیندخت مولاوردی از تلاش برای تغییر این ماده خبر داد. لایحه ای که در دولت

۱۰۶. معاونت امور زنان و خانواده

۱۰۷. پایگاه اطلاع رسانی دولت

۱۰۸. بی بی سی فارسی

۱۰۹. ایلنا

۱۱۰. تابناک

شهیندخت مولاوردی
@mowlaverdi

ماده ۸۹ منشور **#حقوق_شهروندی**: حق همه شهروندان، به ویژه **#زنان** است که به امکانات ورزشی و آموزشی و تفریحات سالم دسترسی داشته باشند»>

Translate from Persian

9/5/17, 11:46 PM

یازدهم برای حذف این تبصره تدوین شده بود، همچنان در کمیسیون قضایی^{۱۱۱} مجلس مسکوت مانده است.

با این همه به نظر می‌رسد معاونت امور زنان دولت یازدهم، ارتباط بهتری با سازمان‌های غیردولتی یا مردم‌نهاد (سمن) داشته است. تعداد سمن‌های زنان در دولت یازدهم از ۱۶۷۷ در سال ۹۲ به ۵۷۱۱ در سال ۹۵ رسید.^{۱۱۲}

بندت ماده ۸۰ برنامه ششم توسعه به توانمندسازی زنان سرپرست خانوار اختصاص یافته و معاونت زنان ملزم شد با همکاری وزارت رفاه برنامه‌ای را تدوین کند. طرح جامع توانمندسازی اقتصادی زنان سرپرست خانوار یکی از طرح‌هایی بود که شهیندخت مولاوردی از تدوین و اجرای^{۱۱۳} آن خبر داد.

در سند بودجه ۹۷ و قانون برنامه ششم توسعه آمده که زنان خانه‌داری که دارای سه فرزند باشند می‌توانند تحت پوشش این بیمه قرار بگیرند، زیرا به دلیل شرایط اقتصادی کشور و منابع موجود تنها می‌توان تعداد محدودی از زنان خانه‌دار را تحت پوشش بیمه قرار داد

با این که سال‌ها^{۱۱۴} از طرح موضوع بیمه زنان خانه‌دار می‌گذرد اما همچنان اجرای آن با کش و قوس‌های فراوانی رو بروست.

در سند بودجه ۹۷ و قانون برنامه ششم توسعه آمده که زنان خانه‌داری که دارای سه فرزند باشند می‌توانند تحت پوشش این بیمه قرار بگیرند، زیرا به دلیل شرایط اقتصادی کشور و منابع موجود تنها می‌توان تعداد محدودی از زنان خانه‌دار را تحت پوشش بیمه قرار داد.

۱۱۱. خبرگزاری مجلس شورای اسلامی

۱۱۲. ایستنا

۱۱۳. تیتر شهر

۱۱۴. خبرآنلاین

پایان دوران مولاوردی، آغاز دوران ابتکار

با نزدیک شدن به پایان کار دولت یازدهم و آغاز تبلیغات انتخاباتی دولت دوازدهم، شهیندخت مولاوردی به عنوان یکی از اعضای دولت حسن روحانی تلاش خود را برای ادامه کار وی در منصب رئیس جمهور آغاز کرد. با انتخاب دوباره حسن روحانی رایزنی‌ها برای انتخاب وزرا آغاز شد و در حالی که خبرهایی در مورد انتخاب مولادری به عنوان وزیر آموزش و پرورش^{۱۱۵} مطرح شده بود، او جایگاهی بالاتر از دستیار ویژه رئیس جمهور در امور شهری^{۱۱۶} نیافت. با این که معصومه ابتکار را یکی از معدود زنان سیاستمدار ایرانی می‌دانند اما انتخاب^{۱۱۷} وی به سمت معاون امور زنان و خانواده حسن روحانی در دولت دوازدهم، موجی از ناباوری^{۱۱۸} را در میان فعالان زن ایجاد کرد. در حالی که وی پیش از حضور در دولت دوازدهم، با دو رئیس جمهور به عنوان معاون رئیس جمهور در سازمان محیط زیست^{۱۱۹} کار کرده بود، برخی^{۱۲۰} انتقال او به معاونتی دیگر را تلاش روحانی برای نگه داشتن ابتکار در بدنه دولت تعییر کردند.

نام معصومه ابتکار با موضوع تسخیر سفارت آمریکا در تهران بر سر زبان‌ها افتاد. او که تحصیلاتش را در رشته ایمنی شناسی به پایان رسانده، در سال‌های ۱۳۷۲ تا ۱۳۷۵ به تشکیل مؤسسه مطالعات و تحقیقات مسایل زنان اقدام کرد.

۱۱۵. فرارو

۱۱۶. باشگاه خبرنگاران جوان

۱۱۷. خبرگزاری مهر

۱۱۸. رادیوفردا

۱۱۹. ویکی‌پدیای فارسی

۱۲۰. ماقولند

بر حاشیه‌های معاونت او در امور زنان افزود. با این که ابتکار از همان آغاز مسئولیتش اعلام کرده بود که راه مولاوردی را در معاونت امور زنان ادامه می‌دهد اما فعالیت‌های او حتی در حوزه رسانه‌ها نیز به گستردگی فعالیت مولاوردی در این حوزه نبوده است.

در حالی که ابتکار لیست بلند بالایی از برنامه‌های معاونت امور زنان دولت دوازدهم^{۱۲۵} ارائه داده است اما تاکنون کمترین وعده‌ای از وعده‌های او عملی نشده است.

با این همه در برخی از حرکت‌های اجتماعی زنان وی نشان داد که در صورت توجه به مسائل زنان می‌تواند مشکل‌گشا باشد. پس از بازداشت گروهی از زنان فعال^{۱۲۶} در تجمع روز هشتم مارس سال ۹۶ در برابر وزارت کار، او اعلام کرد که در گفت و گو با رئیس جمهور وعده داده شده که مشکل این گروه حل شود. تیر ماه سال ۹۷ اعلام شد که همه بازداشت شدگان تبرئه^{۱۲۷} شده‌اند.

در مقابل پس از آغاز حرکت اعتراضی تعدادی از زنان علیه حجاب اجباری که به «دختران انقلاب»^{۱۲۸} مشهور شد، ابتکار در برابر حمله به این زنان و بازداشت آنها سکوت کرد و تنها در یک گفت و گوی مطبوعاتی از فشار اجباری و گشت ارشاد در موضوع برخورد با بدحجابی انتقاد و تاکید کرد که باید مطالبه دختران دهه هفتادی^{۱۲۹} در خصوص بی‌حجابی شنیده شود!

در چهارمین کنفرانس جهانی زن در پکن، مسئولیت دفتر هماهنگی سازمان‌های غیردولتی زنان و نیز نایب رئیس کمیته ملی این کنفرانس بر عهده ابتکار قرار گرفت. با تشکیل شبکه سازمان‌های غیردولتی زنان در ایران در سال ۱۳۷۵ ابتکار به عنوان رئیس این شبکه انتخاب شد. سال ۱۳۷۶ با عضویت در کابینه محمد خاتمی، با عنوان معاونت ریاست جمهوری و ریاست سازمان محیط‌زیست ایران، عنوان نخستین زنی را که پس از انقلاب ۱۳۵۷ در کابینه ایران بوده است به نام خود ثبت کرد. او پس از دو دوره ریاست این سازمان، به عنوان نماینده تهران در شورای شهر فعالیت کرد. ابتکار سال ۹۲ بار دیگر به سمت ریاست سازمان محیط‌زیست در دولت حسن روحانی منصوب شد. عملکرد معصومه ابتکار در سازمان محیط‌زیست با انتقاداتی گستردۀ روپرتو بود به گونه‌ای که منتقدان این سازمان را در پایان دوره مدیریت معصومه ابتکار به «کشتنی به گل نشسته»^{۱۳۰} تعبیر کردند.

ابتکار در بدو ورود به معاونت امور زنان^{۱۳۱} دلبستگی خود به سازمان محیط‌زیست را اعلام کرد و گفت: محیط‌زیست با خون، وجود، تفکر و اندیشه‌ام عجین شده است و هر جا باشم محیط‌زیستی فکر می‌کنم و سبز می‌اندیشم. بررسی واکنش‌های او در مورد مسائل محیط‌زیستی و نگاهی به لیست تؤییت‌های^{۱۳۲} او در دوره معاونت امور زنان نشان می‌دهد که به دلبستگی اصلی اش پایبند مانده و همچنان حوزه محیط‌زیست برای او حوزه جذاب‌تری است. در این میان برخورد با فعالان محیط‌زیستی^{۱۳۳}

۱۲۱. خبرگزاری تسنیم

۱۲۲. جماران

۱۲۳. توبیت

۱۲۴. کیهان

۱۲۵. وبسایت معاونت امور زنان و خانواده

۱۲۶. رادیو زمانه

۱۲۷. رادیو فردا

۱۲۸. ویکی‌پدیا فارسی

۱۲۹. خبرگزاری دانشگاه آزاد اسلامی - آنا

سخن آخر

آنچه دیدیم، به نتیجه نرسیدن وعده‌ها، به دلیل آنچه سنگاندازی‌های سایر دستگاه‌های حکومتی خوانده می‌شود و چه به دلیل پیگیری نکردن و فراموشی و سکوت درباره این وعده‌ها از سوی دولت بود.

امید اینست که در سه سال باقی‌مانده دولت روحانی، شاهد فشار کمتر بر فعالان مدنی و پیشبرد وعده‌های انتخاباتی او باشیم.

حال می‌خواهیم از زبان شما بشنویم. با ما تماس بگیرید و بگویید عملکرد دولت روحانی را چطور ارزیابی می‌کنید. در سه سال باقی‌مانده از دولت دوازدهم چه انتظاراتی دارید؟ کدام وعده‌ها را عملی می‌بینید و کدام‌ها را به دولتهای بعدی وا می‌گذارید؟ درباره این گزارش نظری دارید؟

ما منتظر شما هستیم.

راههای تماس با ما:

www.macholand.net

hello@macholand.net

instagram.com/macholand_fa

t.me/macholand

آنچه خواندید، بررسی اقدامات و سیاست‌های دور اول دولت روحانی و یک سال اول در دور دوم بود.

در این سند ما از پنج محور اصلی برای این بررسی بهره بردیم:

۱_ اجرای وعده‌های انتخاباتی حسن روحانی در رقابت‌های انتخاباتی، در حوزه زنان

۲_ عملکرد دولت روحانی در رسیدگی به درخواست‌های زنان در پنج سال گذشته که مسئولیت پاسخ دادن به آن بر عهده دولت بوده است

۳_ واکنش‌های دولت حسن روحانی در مواجهه با طرح‌ها و لواحی که در مجلس شورای اسلامی به بحث گذاشته شده

۴_ رویکرد دولت حسن روحانی به مسائل زنان در برنامه ششم توسعه

۵_ مهم‌ترین تصمیم حسن روحانی در حوزه زنان در هیات دولت، انتخاب شهیندخت مولاوردی در دور اول و جایگزینی او با معصومه ابتکار در دور دوم

SPECTRUM
macholand.net

اسناد پشتیبان
ساله زن حوزه روhani در مالکورد ساله زن

برای دستیابی به اسناد پشتیبان روی لینک زیر کلیک کنید:

goo.gl/tBrzRf